

Helsetjenesten under press: vårt felles ansvar for en bærekraftig medisin

Prof Linn Okkenhaug Getz

Professor i medisinske atferdsfag og Seniorforsker ved Allmennt medisinsk forskningsenhet, Institutt for samfunnsmedisin og sykepleie (ISM)

Forsvarte i 2006 doktoravhandlingen Sustainable and Responsible Preventive Medicine ved NTNU

- Nestleder med ansvar for ISMs undervisning ved medisinstudiet ved NTNU
- Underviser ved Nasjonal Forskerskole i Allmennt medisin
- Medlem Det Kongelige Norske Videnskabers Selskab fra 2023
- Forfatter av kronikken Akademisk utkall: [Mayday for vår felles helsetjeneste](#) i Universitetsvisa 2023

Under ledelse av NTNUs Gunnar Bovim rettet Helsepersonellkommissjonens rapport Tid for handling (NOU 3/24) søkelyset mot manglende «bærekraft» i helsetjenesten. Hva handler dette om? I Norge bruker vi ikke urimelig mange ressurser på helsetjenester samlet sett, men bruker vi ressursene på best mulig måte? Er et slik at «mer» helsetjeneste alltid er «bedre»? Hvilke skyer truer i horisonten? Hvordan ønsker vi at framtidens helsetjeneste skal være?

De 17 hovedmålene

FNs bærekraftsmål er delt inn i 17 hovedmål der mål nummer tre fokuserer på helse og helseutfordringer. Det kan være å få en slutt på HIV-epidemien, å redusere dødeligheten av ikke-smittsomme sykdommer samt fokus på en mengde andre helseutfordringer vi står overfor. So far, so good, som man sier på engelsk. Problemet er bare at det ikke er helt enkelt å si hva 'bærekraftig helse' egentlig betyr. Én ting er å nå FN sine bærekraftsmål innen dead-line i 2030, en annen ting er å tenke bærekraft inn i helse både internasjonalt, nasjonalt, lokalt og individuelt.

Et godt eksempel: **Antibiotikaresistens** Et eksempel på hvordan bærekraft kan kobles til helse er bruken av antibiotika. Som mange vet er antibiotikaresistens et økende problem. Her kan vi si at bærekraftstenkning tilsier at vi skal bruke mindre antibiotika her og nå for å redusere resistens i fremtiden.

Senter for bærekraft i helseutdanningen

SHEs logo

Tidligere i år fikk Det medisinske fakultet støtte til å opprette et Senter for fremragende utdanning, Centre for Sustainable Healthcare Education (SHE). SHE har som mål å utdanne helsepersonell som evner å ta FN-målene med i sine vurderinger og beslutninger. Å kombinere tilgjengelig forskningsbasert kunnskap, pasientenes verdier og preferanser og helsepersonellens kompetanse må ligge til grunn. Vi som jobber med SHE er godt i gang med å tenke nytt rundt helse, helseutdanning, kloke valg og bærekraft.

Bærekraftig, ja. Men hvordan?

Så kan man spørre seg selv; hvordan kan vi jobbe best med denne tematikken? For å inkludere bærekraft som en ny dimensjon innenfor helseutdanningen bruker vi fem hovedområder som UNESCO har forsket seg frem til.

De fem er:

1) Systemtenkning Se på systemene samlet: Analysere sammenhengen mellom helse og miljø, sosio-økonomiske forhold og samfunnet sett under ett.

2) Fremtidstenkning Studenter og helsepersonell må vurdere fremtidige konsekvenser for mulige ikke-bærekraftige valg. Et eksempel på dette er overforbruk av antibiotika nå, som gir konsekvenser for fremtidige generasjoner.

3) Normativ tenkning Studenter og helsepersonell skal kunne ta vanskelige etiske valg og vurderinger.

4) Strategisk tenkning Studenter og helsepersonell skal lære hvordan man veileder og leder andre. Det kan for eksempel gjøres gjennom mentor-ordninger for studenter generelt eller for egne yrkesgrupper.

5) Samarbeid Vi fokuserer på å bruke tverrfaglig kompetanse slik at helsepersonell kan samarbeide med både andre fagfeller, pasienter og pårørende.